

Under JFK blev USA inddraget i Vietnam med omkring to millioner vietnameseres og godt 50.000 amerikaneres død til følge. JFK accepterede stiltiende undergravning, kup og attentater, så længe modstanderne i udlandet blev anset som Moskvas venner. Mest eklatant var det i Cubas tilfælde, hvor øen blev mål for invasions- og kupforsøg, og Fidel Castro forsøgt myrdet.

JFK's håndtering af Cubakrisen viste hans formidable evner som *crisis manager*, og dens udgang var medvirkende til at påbegynde en afspændingsproces mellem supermagterne. Ikke desto mindre blev Cuba, ifølge biografien, JFK's personlige Waterloo. Uanset at JFK's liv fortsat fascinerer mange mennesker i dag, er det nok især hans død – og de mange teorier om den – som sælger. Med virkemidler fra fiktionen forsømmer biografien ikke at lægge forskellige spor ud i teksten, som leder frem til konklusionen, at cubanerne stod bag mordet. Men postulatet blæser i vinden og efterlader læseren uden en forløsning. Her er det ikke blot den populære, men i lige så høj grad den videnskabelige nyfgenhed, der bliver vakt – men ikke tilfredsstilles.

Det kan endvidere hævdes, at forfatterens synsvinkel til tider bliver for farvet af amerikanske holdninger og kildeforlæggets synspunkter. „Vietcong“ var det amerikanske udtryk for deres modstandere i Vietnam. De unge medlemmer af Englands aristokrati omtales som „blomsten af Englands ungdom“. Og når datidens kvindesyn ikke ses som medvirkende årsag til, at pressen fortiede præsidentens mange affærer, afslører det, at kultur behandles en anelse stedmoderligt.

Det skal imidlertid ikke dække over, at biografien er en velfortalt og -dokumenteret historie, hvor JFK's rolle i især Cubakrisen, Vietnamkrigen og borgerretsspørgsmålet er særdeles nuanceret fremlagt. Forfatterens store viden om USA's nyere historie sætter bestandigt JFK og datidens begivenheder ind i en større sammenhæng uden at stjæle billedet. Det skaber en afbalanceret biografi, som formår at redde JFK ud af mytemagernes og underholdningsindustriens klør.

Dino Knudsen

| SØREN KOLSTRUP: *Den danske velfærdsmodel 1891-2011 – sporskifter, motiver, drivkræfter*, Frydenlund, Frederiksberg 2014, 373 s., 299,00 kr.

Søren Kolstrup, som har været medforfatter på seksbindsværket *Dansk Velfærdshistorie*, har på egen hånd begået dette noget mere overskuelige værk om den danske velfærdsmodel. Det adskiller sig ikke blot fra *Dansk Velfærdshistorie* ved at være kortere, men også ved, som titlen antyder, at rette fokus mod de drivkræfter, der har ligget bag opbygning-

gen – og ifølge Kolstrup afmonteringen af dele – af den danske model. Som Kolstrup selv anfører i forordet, vil han „ikke blot (...) indkredse de humane og forebyggende motiver, men også de rationelle overvejelser, der har ligget til grund for velfærdsstatens opbygning.“ Formålet er klart, og Kolstrup holder sig til det ved igennem hele bogen at have menneskesyn og samfundsmæssigt rationale som faste holdepunkter.

Det bliver for det første til en interessant *tour de menneskesyn*: fra stigmatisering af fattigdom og nød som selvforskyldt over efterkrigstidens syn på mennesket som berettigede, men af og til udfoldede medborgere til 1990'ernes og 00'ernes „noget for noget“-tilgang. Fra fattighjælp til universalisme. Fra hjælp til forebyggelse. Og tilbage igen? Kolstrup lægger ikke skjul på, at han er bekymret.

Allermest interessant bliver redegørelsen for menneskesyn og motiver dog, når den hæftes sammen med bogens andet spor, de rationelle overvejelser, som ifølge Kolstrup i bund og grund handler om samfundets effektivitet og økonomi. Sunde børn, ligestilling og et ordentligt sygehusvæsen kan nok anses for værdifulde ud fra en human synsvinkel, men Kolstrup argumenterer overbevisende for, at de ligeledes indgår i en samfundsøkonomisk kalkule: Et sundt barn bliver en arbejdsdygtig voksen, kvindens adgang til arbejdsmarkedet holdt hjulene i gang under højkonjunkturen i 1960'erne, og et fælles sygehusvæsen er mere rationelt end tidligere tiders jungle af sygekasser og A- og B-ordninger. Velfærdstiltag har ifølge Kolstrup altid mere luft under vingerne, når de samtidig giver mening samfundsøkonomisk.

Der er ingen tvivl om, hvor Kolstrups sympatier ligger. Kapitlet om Poul Schlüters regeringsperiode hedder kort og godt „Social nedtur“, hvor andre kapitler har mere neutrale overskrifter som f.eks. „Velfærdsstaten udbygges under politisk og økonomisk turbulens 1974-1982/83.“ Dog overser han ikke, at centrum-højre har sat markante aftryk på velfærdsstaten – ikke bare i form af begrænsninger. Konklusionen er dog klar: Socialdemokratiet har i tæt parløb med Det Radikale Venstre fungeret som velfærdsstatens drivkraft.

Så vidt så godt. Undertegnede er underholdt, oplyst og for det meste overbevist. Lige med undtagelse af Kolstrups opgør med den såkaldte *bestikkelsesteori*, idéen om, at det var nødvendigt for arbejderklassen at bestikke særligt middelklassen, men til en vis grad også overklassen med universelle goder for at få gennemført de ønskede forbedringer. Nu er bestikkelse et grimt ord, men selv hvis man ser bort fra det, synes jeg ikke, at Kolstrups argumentation for, at der ikke var tale om en noget for noget-situation, er helt overbevisende. Politisk forhandling er jo i bund og grund et noget for noget-spil, og i undertegnede øjne er det påfaldende, at De Radikale ofte var de ivrigste fortalere for universalismen, og at mange store politiske velfærdsaf-

taler først fik bred opbakning, når særligt Venstre også havde sikret sine kernevælgere en bid af goderne. Hvis alt, hvad vi har fået – uanset hvor meget samfundsøkonomisk mening det gav – udelukkende var kommet den fagligt organiserede arbejder til gode, har jeg endog meget svært ved at se, hvordan det skulle have kunnet lade sig gøre. Og selvom der ikke i anmeldelsens korte form er plads til at kaste sig ind i en dybtgående diskussion, synes jeg faktisk, at adskillige af Kolstrups egne eksempler viser præcis dette: Det var, når man fik centrum-højre med på vognen, at det virkelig tog fart. Enten i form af resultater, disse kunne fremvise for deres vælgere, eller overbevisningen om, at et tiltag ville få en generel samfundsøkonomisk værdi. Det er for undertegnede ganske ukontroversielt, og det er vel også derfor, at Kolstrup selv konstaterer, at bestikkelsesteorien endnu ikke er blevet anfægtet, hvilket jeg altså heller ikke synes helt lykkes i denne udgivelse.

Jeg mangler også en mere indgående diskussion af, hvorfor noget for noget-retorikken har vundet frem. Ifølge Kolstrup skyldes det globalisering og øgede krav til konkurrencedygtighed, mens et evt. misbrug af velfærdsgoder slet ikke bliver berørt. Uanset om man er uenig i, at velfærdsgoder er blevet misbrugt i en skala, der indvirker på samfundsøkonomien, eller ej, er det en diskurs, der er så fremherskende i dag, at jeg næsten synes, man er nødt til at tage stilling til den – om ikke andet så for at komme sine kritikere i forkøbet.

I øvrigt kan bogen på alle andre områder varmt anbefales den læser, der vil blive klogere på, hvordan vi kom til, hvor vi står i dag.

Iben Bjørnsson